

[in nuce]

*Colecția de față adună
fragmente „veșnic verzi”
din cultura umanității,
împletind discursuri din artă,
literatură, științe sociale și
religie care constituie, dincolo de
renumele auctorial și de valoarea
pentru fiecare domeniu în parte,
pilde ale înțelepciunii
tuturor vremurilor.*

Scriitorul francez **Xavier de Maistre** (1763-1852) este fratele mai mic și mai puțin celebru al gânditorului

Joseph de Maistre. Ironist fin și amator de filosofie, el își invită cititorul într-o *Călătorie în jurul camerei mele*, prilejuită de cele șase săptămâni de arest cu care a fost pedepsit pentru participarea la un duel. Umorul și ingeniozitatea fac din acest text aparent banal o critică spumoasă și fascinantă a viciilor umane și sociale bogat și expresiv ilustrate de contemporanii autorului și ai cititorului deopotrivă. *Leprosul din Cetatea Aosta*, un text prea puțin semnificativ ca dimensiuni, constituie și el una dintre cele mai mișcătoare incursiuni în arcele condiției umane.

*xavier
de maistre*

*călătorie în jurul camerei mele
leprosul din cetatea aosta*

**VOYAGE ATOUR DE MA CHAMBRE. LE LEPREUX DE
LA CITÉ D'AOSTE**

Xavier de Maistre

Copyright © 2010 Editura **ALL**

**CĂLĂTORIE ÎN JURUL CAMEREI MELE; LEPROSUL DIN
CETATEA AOSTA**

Xavier de Maistre

Copyright © 2010 Editura **ALL**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MAISTRE, XAVIER de

Călătorie în jurul camerei mele; Leprosul din Cetatea Aosta/

Xavier de Maistre: trad.: Cristina Pârvu. - București:

Editura ALL, 2010

ISBN 978-973-571-974-6

I. Pârvu. Cristina (trad.)

82.09

Toate drepturile rezervate Editurii **ALL**.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALL**.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside

Romania, without the written permission of **ALL**,

is strictly prohibited.

Copyright © 2010 by **ALL**.

Editura **ALL**:

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512 – București

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi la:

comenzi@all.ro

www.all.ro

Redactor:

Viorel Zaicu

Design copertă:

Alexandru Novac

călătorie în jurul camerei mele

I794

CAPITOLUL I

Câtă glorie îți aduce faptul de a deschide un drum nou și de a-ți face deodată apariția în lumea savantă, cu o carte de descoperiri în mână, asemeni unei comete neașteptate strălucind în univers!

Nu, nu-mi voi mai ține cartea *in petto*; poftiți, domnilor, luați și citiți! Am întreprins și efectuat o călătorie de patruzeci și două de zile în jurul camerei mele. Observațiile interesante pe care le-am făcut și plăcerea neîntreruptă pe care am simțit-o de-a lungul drumului trezeau în mine dorința de a o face publică; convingerea că ea ar putea fi de folos cuiva m-a ajutat să mă hotărâsc în acest sens. Sufletul mi-e încercat de o nespusă bucurie când mă gândesc la numărul uriaș de nefericiți cărora le ofer, în felul acesta, un remediu sigur împotriva plictiselii și o alinare a suferințelor îndurate. Plăcerea pe care o simți când călătorești în propria-ți cameră este ferită de invidia oamenilor; ea nu ține de avuție.

Chiar se poate să fii atât de nenorocit, atât de părăsit, încât să nu ai nici măcar o cămăruță în care să te retragi și să te ascunzi de toată lumea? Aceasta este singura pregătire de care ai nevoie când vrei să faci o asemenea călătorie.

Sunt sigur că orice om cu minte la cap va adopta sistemul meu, indiferent ce caracter și ce temperament are. Chiar dacă e zgârcit sau cheltuitor, bogat sau sărac, tânăr sau bătrân, născut într-o zonă toridă sau aproape de pol, orice om poate călători ca mine. Într-un cuvânt, din uriașa familie a oamenilor care mișună pe suprafața pământului, nu e nici măcar unul – nici măcar unul (dintre cei care dispun de o cameră, bineînțeles) – care să nu aprobe, după ce a citit această carte, noul mod de a călători pe care l-am adus în lume.

CAPITOLUL II

Aș putea începe elogiul călătoriei mele prin a spune că nu m-a costat nimic; acest aspect merită toată atenția. El este la mare cinste și reprezintă chiar un prilej de bucurie pentru toți cei care au o avere neînsemnată. Există o altă categorie de oameni care apreciază și mai mult o asemenea călătorie, tocmai pentru faptul că ea nu costă nimic. Despre cine este vorba? Ei, chiar nu știți despre cine? Este vorba de oamenii bogați. De altfel, nu este modul acesta de a călători de mare ajutor și pentru cei bolnavi? Nu se vor mai teme nici de intemperii, nici de schimbările de anotimp. În ceea ce-i privește pe lași, ei vor fi în felul acesta feriți de hoți; nu vor cădea nici în prăpastie, nici în vreo baltă. Mii de persoane care, mai înainte, fie că nu îndrăzneau, fie că nu puteau sau nici măcar nu visau să călătorească, se vor hotărî să pornească la drum numai văzând exemplul meu. Va șovăi chiar și ființa cea mai indolentă să plece la drum cu mine pentru a avea parte de o plăcere care să nu o coste niciun efort și niciun ban?

Așadar, curaj! Plecăm! Urmați-mă, voi toți cei pe care o lovitură în dragoste sau o neglijență în prietenie vă ține în apartamentele voastre, departe de micimea și perfidia oamenilor. Toți nefericiții, toți bolnavii și toți plictisiții universului să-mi urmeze! Toți leneșii să

se ridice *în masă*! Și voi toți cei care vă chinuiți mintea făcând planuri de reformă sau de izolare din cauza vreunei infidelități, voi toți cei care, într-un budoar fiind, vă retrageți din lume pentru tot restul vieții, amabili anahoreți de-o seară, veniți și voi! Aveți încredere în mine și renunțați la gândurile negre! Pierdeți un moment de plăcere, fără să câștigați vreunul de înțelepciune. Binevoiti a mă însoți în călătoria mea! Vom merge câte puțin în fiecare zi și vom râde, pe drum, de toți călătoriile care s-au dus la Roma și la Paris; niciun obstacol nu ne va putea opri din mers, și astfel, lăsându-ne cu voie bună pradă imaginației, o vom urma oriunde va dori ea să ne ducă.

CAPITOLUL III

Sunt atâția oameni curioși pe lume!

Sunt convins că ei și-ar dori să știe de ce călătoria în jurul camerei mele a durat patruzeci și două în loc de patruzeci și trei de zile sau de alt interval de timp; dar cum să le spun acest lucru cititorilor, când nici eu nu știu de ce? Tot ce pot să spun este că, dacă lucrarea este prea lungă pentru gustul lor, nu a depins de mine ca să o fac mai scurtă: lăsând deoparte orice mândrie de călător, eu m-aș fi mulțumit și cu un singur capitol. Ce-i drept, aveam tot confortul necesar în cameră, dar – vai! – nu puteam ieși din ea după voia mea; cred că fără intervenția anumitor persoane puternice cărora le păsa de soarta mea și față de care recunoștința mi-e nestinsă, aș fi avut tot timpul să produc un caiet pe zi, dacă protectorii care mă făceau să călătoresc prin cameră ar fi fost dispuși să mă sprijine în acest sens.

Cu toate acestea, cititorule înțelept, vezi cât de mult se înșelau acești oameni, și înțelege, dacă poți, raționamentul pe care ți-l voi expune.

Există un lucru mai firesc și mai cinstit decât acela de a te lua la bătaie cu un om care te calcă pe picior din greșeală sau care lasă să-i scape vreo vorbă mai înțepătoare la durere – provocată de altfel de propria ta

imprudență – sau care are ghinionul de a fi pe placul iubitei tale?

Te duci pe un câmp deschis și, asemeni lui Nicole și Burghezului Gentilom, încerci să contraataci cu o cvartă când celălalt parează cu terță¹. Și, pentru ca răzbunarea să fie sigură și totală, îi dai pieptul fără să te aperi, riscând astfel să fii ucis de către dușmanul tău tocmai pentru a te răzbuna mai bine pe el! Se vede bine că nimic nu este mai firesc, și totuși, se găsesc unii care să dezaprobe un astfel de obicei demn de laudă! Dar tot atât de firesc este și faptul că aceiași oameni care nu sunt de acord cu acest obicei și care doresc ca el să fie privit drept o mare greșeală, l-ar trata încă și mai rău pe acela care ar refuza să comită o astfel de eroare. Mulți nefericiți, luându-se după ei, și-au pierdut reputația și slujba, astfel încât atunci când ai nenorocul de a avea o *problemă*, ar fi mai bine să tragi la sorti, ca să știi dacă trebuie terminat după lege sau după obicei, și cum legile și obiceiurile sunt contradictorii, arbitrii ar putea să stabilească sentința jucând zaruri. Și probabil că la o decizie de felul acesta trebuie să recurgi dacă vrei să explici de ce și în ce fel călătoria mea a durat tocmai patruzeci și două de zile.²

¹ Terța și cvarta sunt două poziții de apărare în arta duelului. (*N. tr.*)

² Xavier de Maistre a fost condamnat la patruzeci și două de zile de închisoare pentru vina de a se fi bătut în duel. (*N. tr.*)

CAPITOLUL IV

După măsurătorile părintelui Beccaria, camera mea este situată sub latitudinea de patruzeci și cinci de grade. Ea este orientată dinspre răsărit spre apus și are forma unui dreptunghi pe care, dacă mergi foarte aproape de perete, îl poți parcurge în treizeci și șase de pași. Călătoria mea va avea însă mult mai mulți pași, pentru că voi tot traversa camera în lung și în lat, sau pe diagonală, fără a urma vreo regulă sau vreo metodă. Voi merge chiar în zig-zag, și voi urma toate liniile geometrice posibile, dacă este nevoie. Nu-mi plac oamenii care se cred stăpâni absoluți ai pașilor și ideilor lor, și care spun: „Astăzi, voi face trei vizite, voi scrie patru scrisori, voi termina lucrarea pe care am început-o.”

Sufletul meu se deschide larg spre idei, gusturi și sentimente de tot felul; el primește cu atâta sete tot ce i se dă!... Și de ce ar refuza el bucuriile care sunt și așa foarte rare pe drumul greu al vieții? Ele sunt atât de rare, atât de îndepărtate unele de altele, că trebuie să fii nebun să nu te oprești, să nu te abați din drum pentru a le culege pe cele care-ți sunt la îndemână. Nici nu există bucurie mai ademenitoare, după mine, decât aceea de a-ți urma gândurile la întâmplare, fără a te ține de un drum precis. Tot astfel, când călătoresc prin camera mea rar merg în linie dreaptă; mă duc de la

masă spre un tablou agățat într-un colț, de acolo o iau oblic pentru a ajunge la ușă, dar deși în momentul în care plec intenția mea este de a urma acest traseu, dacă îmi iese în cale un fotoliu nu fac mutre, ci mă adaptez de îndată situației. Fotoliul este o mobilă minunată! El îi este deosebit de folositor unui om înclinat spre meditație. În serile lungi de iarnă este plăcut uneori, dar întotdeauna înțelept, să te așezi bine într-un fotoliu, departe de zgomotele mulțimii. Un foc bun, câteva cărți, niște pene de scris: numai soluții împotriva plictiselii. Și ce plăcere încă și mai mare este aceea de a uita de cărți și de pene, pentru a ațâța focul, lăsându-te pradă unei duioase visări, meșterind câteva versuri cu care să-ți înveselești prietenii! Orele alunecă atunci pe deasupra ta și cad, tăcut, în veșnicie, fără a te face să simți trecerea lor tristă.

CAPITOLUL V

După fotoliu, dacă mergi spre nord, dai peste pat, care este așezat la capătul camerei și care oferă priveliștea cea mai plăcută. Este așezat în chipul cel mai fericit cu putință; primele raze ale soarelui vin să se joace în perdelele mele. Le văd, în zilele frumoase de vară, cum înaintează de-a lungul zidului alb, pe măsură ce soarele se ridică: ulmii din fața ferestrei le împart în mii de feluri și le leagănă pe patul meu roz cu alb, reflectând în toate părțile o nuanță încântătoare. Aud ciripitul zgomotos al rândunelelor care au pus stăpânire pe acoperișul casei și al celorlalte păsări care au cuib în ulmi: în asemenea clipe, mii de idei amuzante îmi trec prin minte și în întregul univers nimeni nu se trezește ca mine, cu atâta plăcere și cu atâta pace.

Mărturisesc că-mi place să mă bucur de acest moment minunat și că prelungesc întotdeauna plăcerea pe care o resimt când meditez în căldura dulce a patului meu. Există vreun teatru care să se preteze mai bine imaginației, care să trezească idei mai gingașe decât mobila aceasta în care adesea uit cu totul de mine? Cititorule modest, nu te speria; n-aș putea vorbi chiar de fericirea unui îndrăgostit care își strânge pentru prima oară în brațe cinstita soție? E o plăcere inefabilă, pe care soarta mea cea rea nu mă va lăsa niciodată să o gust. Nu tot

într-un pat se întâmplă ca mama, beată de fericire că a născut un copil, să ajungă să uite de durerile facerii? Patul este locul în care plăcerile fantastice, fructe ale imaginației și ale speranței, vin să ne miște. De fapt, în mobila aceasta minunată uităm, timp de aproape jumătate din viață, necazurile din cealaltă jumătate. Dar ce mulțime de gânduri plăcute și triste dau buzna deodată în creierul meu? Uimitor amestec de situații îngrozitoare și minunate.

Un pat asistă la nașterea noastră, dar și la moartea noastră: el este teatrul schimbător în care specia umană își joacă rând pe rând dramele interesante, farsele amuzante și tragediile înfricoșătoare. Patul e un leagăn împodobit cu flori; este tronul iubirii; e un mormânt.

CAPITOLUL VI

Acest capitol se adresează, în mod absolut, metafizicienilor. El va arunca o lumină importantă asupra naturii umane. El este prisma prin care vom analiza și descompune facultățile omului, separând puterea animală de razele pure ale inteligenței.

Mi-ar fi imposibil să explic de ce și în ce fel mi-am ars degetele în momentul primilor pași ai acestei călătorii, dacă nu aș expune mai întâi cititorului, în cele mai mici detalii, sistemul meu despre *suflet și animal*. Această descoperire metafizică îmi influențează de altfel atât de mult ideile și acțiunile, încât ar fi foarte greu ca această carte să fie înțeleasă dacă nu aș oferi încă de la început cheia înțelegerii ei.

După mai multe observații am ajuns la concluzia că omul este alcătuit dintr-un suflet și dintr-un animal. Cele două ființe sunt absolut distincte, dar atât de prinse una în cealaltă sau una peste cealaltă, că pentru a le putea distinge trebuie neapărat ca sufletul să aibă o anumită superioritate asupra animalului.

Am aflat de la un bătrân profesor (e o amintire foarte veche care îmi vine acum în minte), că Platon numea materia *celălalt*. Este un lucru cât se poate de bun, dar eu aș dori mai degrabă să dau acest nume animalului care este legat de sufletul nostru. Într-adevăr,

această substanță este *celălalt*, și ea este cea care ne necăjește într-un chip atât de ciudat. În mare, ne dăm bine seama că omul este dublu, dar se spune că acest lucru se datorează faptului că el este alcătuit din suflet și corp. Învinuim corpul de nu știi câte lucruri, în mod cu totul neîndreptățit, desigur, căci corpul este tot atât de incapabil să simtă pe cât de incapabil este să gândească. Dacă este cineva de acuzat, acela este animalul, această ființă sensibilă, cu totul diferită de suflet, adevărat individ care are existența lui aparte, gusturile, înclinațiile, voința lui, și care nu se ridică deasupra celorlalte animale decât prin faptul că este mai bine crescut și dotat cu organe mai perfecte.

Doamnelor și domnilor, mândriți-vă cât doriți cu inteligența voastră, dar feriți-vă cât puteți de *celălalt*, mai ales atunci când sunteți împreună!

Am făcut nu știu câte experiențe referitoare la relația dintre aceste două creaturi eterogene. De exemplu, am văzut în mod clar că sufletul se poate impune asupra animalului și că, printr-o supărătoare reacție, acesta din urmă obligă adesea sufletul să acționeze împotriva voinței lui. În mod normal, unul reprezintă puterea legislativă și celălalt puterea executivă, dar aceste puteri se contrazic adesea. Marele talent al unui geniu constă în a ști cum să-și educe animalul astfel încât el să se poată descurca singur, în vreme ce sufletul, eliberat de acolitul lui, se poate ridica până la cer.

Dar se cuvine să lămurim acest lucru printr-un exemplu.

Când citiți o carte, stimate domn, și când deodată vă trece prin cap o idee mai plăcută, sufletul dumneavoastră se va lega de ea și va uita imediat de carte, în timp ce ochii dumneavoastră urmăresc în continuare cuvintele și rândurile. Terminați pagina fără să o fi înțeles și fără să vă amintiți de ce ați citit. Acest lucru se explică prin aceea că sufletul dumneavoastră, după ce i-a poruncit tovarășului său să-i citească, nu l-a prevenit că o să lipsească o vreme, astfel încât *celălalt* continua lectura pe care sufletul nu o mai asculta demult.

